

RÈN LUYỆN TƯ DUY LÃNH ĐẠO CHO CÁN BỘ LÃNH ĐẠO CẤP CHIẾN LƯỢC THEO TƯ TƯỞNG V.I. LÊNIN

Nguyễn Hải Thanh* và Nguyễn Thị Tuyết Mai

Viện Lãnh đạo học và Chính sách công, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt. Năng lực tư duy lãnh đạo ở một bộ phận cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược ở nước ta còn những hạn chế nhất định. Thực tiễn hoạt động lãnh đạo cũng như định hướng đến năm 2030 và đến năm 2045 Việt Nam trở thành nước phát triển, điều này đòi hỏi đội ngũ cán bộ lãnh đạo các cấp, nhất là cấp chiến lược cần rèn tư duy lãnh đạo. Mục đích của nghiên cứu này dựa trên những chỉ dẫn về tư duy lãnh đạo theo tư tưởng của Lênin nhằm rèn luyện tư duy lãnh đạo ở cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược thực hiện tốt vai trò và nhiệm vụ, chức trách được giao. Nghiên cứu chủ yếu sử dụng phương pháp phân tích định tính từ các nguồn dữ liệu sẵn có, từ đó tổng hợp, khái quát, sau đó đưa ra nhận định và đề xuất biện pháp rèn luyện tư duy lãnh đạo. Nghiên cứu đã chỉ ra tư tưởng của Lênin về tư duy lãnh đạo, thực trạng tư duy lãnh đạo của cán bộ lãnh đạo trên cơ sở đó đề xuất giải pháp rèn luyện tư duy lãnh đạo cấp chiến lược.

Từ khóa: tư duy lãnh đạo, tư tưởng Lênin, rèn luyện tư duy lãnh đạo.

1. Mở đầu

Tư duy là giai đoạn cao của quá trình nhận thức, đi sâu vào bản chất và phát hiện ra tính quy luật của sự vật bằng những hình thức như biểu tượng, khái niệm, phán đoán và suy lí [1, p. 1070]. Tư duy như một quá trình hoạt động đặc biệt của não bộ trong phản ánh hiện thực khách quan nhằm nhận thức bản chất, quy luật vận động của hiện thực khách quan và định hướng đúng cho hoạt động nhận thức và hoạt động thực tiễn của con người [2]. Nội dung của tư duy là những vấn đề mà cá nhân chưa biết, kết quả của quá trình tư duy không chỉ là sự phản ánh thực tại khách quan một cách đơn lẻ, rời rạc mà có tính khái quát, nhận diện các thuộc tính, các mối liên hệ, quan hệ cơ bản, phổ biến mang tính quy luật. Tư duy là một quá trình nhận thức bậc cao để giải quyết những thách thức của hoạt động lãnh đạo nhất thiết cần đến tư duy bậc cao.

Tư duy lãnh đạo được phân thành những kiểu loại khác nhau như: phân loại theo trình độ tư duy có tư duy kinh nghiệm, tư duy lí luận; phân loại theo phương pháp tư duy có tư duy siêu hình, tư duy biện chứng; phân loại theo trình độ khoa học có tư duy khoa học cổ điển, tư duy khoa học hiện đại, theo tầm nhìn của trí tuệ có tư duy chiến thuật, tư duy sách lược, tư duy chiến lược,... các loại tư duy bậc cao đều cần thiết để phát triển năng lực lãnh đạo. Tư duy lãnh đạo được hiểu là quá trình phản ánh hiện thực khách quan về hoạt động lãnh đạo dựa trên nhận thức bản chất, quy luật về hoạt động lãnh đạo, cách thức lãnh đạo, mục tiêu lãnh đạo, đồng thời định hướng cho hoạt động lãnh đạo [3]. Tư duy lãnh đạo có thể có ở người không giữ vị trí lãnh đạo, song nội dung chính tập trung vào cá nhân người lãnh đạo với tư cách người đứng đầu tổ chức, với các đặc điểm nổi bật trong tư duy lãnh đạo đó là tư duy chính trị, tư duy lí luận khoa học và tư duy biện chứng.

Ngày nhận bài: 3/2/2022. Ngày sửa bài: 8/3/2022. Ngày nhận đăng: 10/4/2022.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Hải Thanh. Địa chỉ e-mail: thanhhaitlh@gmail.com

Thực chất tư duy lãnh đạo là một kiểu tư duy, vừa có các đặc điểm của tư duy nói chung, vừa là quá trình nhận thức bản chất, tính quy luật và xu hướng của quá trình vận động, phát triển của tư duy lãnh đạo trong sự vận động, thay đổi của môi trường bên ngoài tổ chức, về cách thức và mục tiêu lãnh đạo [4]. Để hoạt động lãnh đạo đạt hiệu quả, tư duy lãnh đạo phải là tư duy để lãnh đạo, tư duy có mục đích, mục tiêu trong việc xây dựng và gây ảnh hưởng để tạo sự thay đổi trong nhận thức và hành động của cấp dưới vì mục tiêu chung của tổ chức và phải là tư duy ở tầm lãnh đạo. Bên cạnh đó, tư duy lãnh đạo không có sẵn trong nhận thức của nhà lãnh đạo mà được hình thành trong học tập, qua thực tiễn công tác lãnh đạo, song tư duy lãnh đạo cũng có thể mất đi khi nhà lãnh đạo không thường xuyên thực hành tư duy lãnh đạo. Do đó, nhà lãnh đạo cần chú trọng rèn luyện tư duy lãnh đạo, trong giới hạn nghiên cứu này, rèn luyện tư duy lãnh đạo được hiểu là quá trình học tập, thực hành một cách thường xuyên tư duy chính trị, tư duy lí luận khoa học và tư duy biện chứng để đạt tới tầm tư duy lãnh đạo.

Tuy nhiên, cần phát triển ở đội ngũ cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược ở nước ta năng lực tư duy chính trị, tư duy lí luận khoa học, tư duy biện chứng. Những loại tư duy này để người lãnh đạo thực hiện tốt nhiệm vụ chính trị, đồng thời không ngừng tổng kết thực tiễn hoạt động lãnh đạo để bổ sung vào hệ thống lí luận của Đảng về đường lối đổi mới, đồng thời phát triển năng lực tư duy biện chứng để có tư duy đúng, tư duy đúng là cơ sở để ra các quyết định lãnh đạo đúng. Hơn nữa, việc đề cao trách nhiệm của người đứng đầu, thì trách nhiệm chính trị càng phải được coi trọng, có như vậy mới chống được biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị ở cán bộ lãnh đạo. Mặt khác, cho đến nay các nghiên cứu về tư duy lãnh đạo ở Việt Nam còn rất ít và chưa có những nghiên cứu chỉ rõ các nội dung của tư duy lãnh đạo [3], do vậy nghiên cứu này sẽ chỉ ra quan niệm về rèn luyện tư duy lãnh đạo, dựa trên tư tưởng của Lênin về tư duy lãnh đạo nhằm chỉ ra thực tiễn tư duy lãnh đạo của cán bộ cấp chiến lược cũng như đề xuất một số giải pháp rèn luyện tư duy lãnh đạo ở cán bộ cấp chiến lược.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tư tưởng của Lênin về tư duy lãnh đạo

V.I. Lênin không có trước tác riêng về tư duy lãnh đạo, nhưng qua các tác phẩm có thể khái quát tư tưởng của V.I. Lênin về tư duy lãnh đạo, tập trung vào các khía cạnh sau:

- Về tư duy chính trị

Tư duy chính trị là hoạt động tư duy trong việc giành, giữ và thực thi quyền lực trong lãnh đạo, hoạch định và thực thi các quyết sách chính trị. Theo nghĩa này, tư duy chính trị ở cán bộ lãnh đạo nước ta phải phục vụ cho đường lối lãnh đạo của Đảng: “Về nguyên tắc, đảng cộng sản phải giữ vai trò lãnh đạo, đó là điều không còn nghi ngờ gì được nữa” [5, p. 479]. Sản phẩm của tư duy chính trị là những tư tưởng, quan điểm để giải quyết những mâu thuẫn trong thực tiễn hoạt động chính trị và hoạt động lãnh đạo, lãnh đạo và chính trị không thể tách rời. V.I. Lênin rất coi trọng tư duy chính trị ở cán bộ lãnh đạo, thể hiện qua tư tưởng phát triển dân chủ rộng rãi, trực tiếp, làm cho quần chúng vừa trở thành là người lập pháp vừa là người hành pháp: bộ máy phải phục vụ chính trị, chính trị không chạy theo bộ máy, không phục vụ bộ máy.

Người lãnh đạo còn là nhà tổ chức, tổ chức dù ở cấp độ nào chỉ thành công khi có tư duy lãnh đạo đúng đắn, Lênin đã chỉ rõ: “Bất cứ một vấn đề chính trị nào cũng có thể là một vấn đề tổ chức, và ngược lại... không thể tách những vấn đề tổ chức khỏi những vấn đề chính trị” [6, p. 147]. Trên cơ sở vạch ra chiến lược của tổ chức, người lãnh đạo cần dựa vào sự thuyết phục, vận động, giải thích để quần chúng tự giác thực hiện mà không phải là sử dụng quyền lực mang tính cưỡng chế để người dân tự giác thực hiện, người lãnh đạo càng có uy tín càng dễ thuyết phục, tập hợp người dân tham gia vào việc xây dựng nhà nước do nhân dân lao động làm chủ, nhà nước của dân, do dân, vì dân.

Với tư tưởng “Chính trị là sự tham gia vào những công việc của nhà nước, là việc vạch hướng đi cho nhà nước, việc xác định những hình thức, nhiệm vụ, nội dung hoạt động của nhà nước” [7, p. 404]. Cán bộ lãnh đạo trước hết cần hoàn thành nhiệm vụ chính trị đồng thời vạch ra hướng đi cho tổ chức, điều này có liên quan chặt chẽ đến bối cảnh lãnh đạo, thực tiễn hoạt động lãnh đạo đề ra nhiệm vụ chính trị tương ứng. Vì vậy, Lênin luôn thẳng thắn nhìn nhận vào thực tiễn hoạt động lãnh đạo, tư duy lãnh đạo không thể tách rời thực tiễn, khắc phục tư duy giáo điều, do đó đội ngũ cán bộ lãnh đạo cần nhạy bén, chủ động nắm bắt thực tiễn, có năng lực tự học tập và tự nghiên cứu: người cộng sản phải học cách tổ chức lãnh đạo, không ngừng làm giàu trí tuệ của bản thân “bằng sự hiểu biết tất cả những kho tàng tri thức mà nhân loại đã tạo ra” [8, p. 362]. Chỉ có như vậy tư duy mới có tính sáng tạo, vượt ra khỏi giới hạn của tư duy kinh nghiệm, Người chỉ rõ sự cần trọng trong tư duy lãnh đạo phải trên cơ sở nắm bắt quy luật vận động của khách quan, tránh thái cực nôn nóng, đôi khi phải lùi lại, đi đường vòng để quá độ lên chủ nghĩa xã hội [9, p. 189]. Trên cơ sở tư duy chiến lược, tư duy biện chứng, tư duy lí luận, người lãnh đạo không ngừng làm sâu sắc thực tiễn hoạt động lãnh đạo, nhất là trong lãnh đạo cách mạng, trong dẫn dắt quần chúng để tránh phạm phải sai lầm.

Về tư duy lí luận khoa học, gắn lí luận với thực tiễn

Trong tư tưởng của Lênin, tư duy lãnh đạo không phải là cái cố định, bất biến mà nó luôn vận động, đặc biệt tư duy lãnh đạo không thể thoát ly ra khỏi hoàn cảnh thực tiễn sinh động. Người khẳng định: “Từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng, từ tư duy trừu tượng đến thực tiễn, đó là con đường biện chứng của sự nhận thức chân lí, của sự nhận thức hiện thực khách quan” [10, p. 179]. Thực tiễn lãnh đạo rất đa dạng, người lãnh đạo phải chỉ ra được vấn đề lãnh đạo là gì, đó là cơ sở để tư duy lãnh đạo đúng, tư duy sát với thực tiễn, am hiểu thực tiễn. Không xác định đúng vấn đề lãnh đạo là nguyên nhân của tư duy kinh nghiệm, cảm tính, giáo điều, máy móc, dập khuôn. Xác định đúng vấn đề lãnh đạo để đánh giá đúng thực tiễn, cải tạo thực tiễn: “Chỉ khi nào công nghiệp, nông nghiệp và vận tải đã đứng vững trên cơ sở kỹ thuật của đại công nghiệp hiện đại, thì lúc đó, chúng ta mới có thể đạt được thắng lợi hoàn toàn” [11, p. 195]. Người lãnh đạo không bao giờ được thỏa mãn với những gì đã đạt được, cần xem đó như khởi đầu cho bước tiếp theo với thử thách mới, khó khăn mới đang ở phía trước.

Người lãnh đạo cần có tư duy lí luận nhưng phải là tư duy lí luận khoa học. Trong tác phẩm *Làm gì?*, Lênin khẳng định: “không có lí luận cách mạng thì không thể có phong trào cách mạng” [12, p. 30], “chỉ đảng nào được một lí luận tiên phong hướng dẫn thì mới có khả năng làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong” [12, p. 32]. Mọi hoạt động lãnh đạo phải thể hiện tư duy lí luận khoa học sâu sắc, thông điệp mà người lãnh đạo đưa ra sẽ được truyền đạt rõ ràng, bởi quần chúng luôn muốn biết người lãnh đạo sẽ đưa ra thông điệp như thế nào và họ sẽ được định hướng để thực hiện thông điệp đó như thế nào, thành công của hoạt động lãnh đạo phụ thuộc rất lớn vào tư duy lí luận khoa học của người lãnh đạo. Bằng chứng là Lênin đã lãnh đạo thành công cuộc cách mạng Tháng mười, lập nên nhà nước Xôviết, một mô hình chủ nghĩa xã hội hiện thực đầu tiên trên thế giới ra đời và sự thành công vang dội của nhà nước Xôviết thể hiện cao độ sự đồng thuận ủng hộ rộng rãi trong nhân dân.

Về tư duy biện chứng

V.I. Lênin khẳng định vấn đề có tính nguyên tắc về vai trò lãnh đạo và mối quan hệ giữa người lãnh đạo với quần chúng: “Chúng ta cần những đảng có liên hệ thực tế thường xuyên với quần chúng và biết lãnh đạo những quần chúng đó” [5, p. 479], “một trong những nguy hiểm lớn nhất và đáng sợ nhất là tự cắt đứt liên hệ với quần chúng” [13, p. 426]. Cố nhiên, mọi thành công của tổ chức đều có đóng góp quan trọng của quần chúng, song người lãnh đạo là hạt nhân trong dẫn các phong trào cách mạng, gây dựng ảnh hưởng và các cam kết, tạo động lực, sự ổn định và phát triển của tổ chức phụ thuộc rất lớn vào phương pháp tư duy lãnh đạo: “Không một phong trào cách mạng nào mà lại vững chắc được nếu không có một tổ chức ổn định và duy trì

được tính liên tục gồm những người lãnh đạo; càng có đông đảo quần chúng được thu hút tự phát vào cuộc đấu tranh, tạo thành cơ sở cho phong trào và tham gia phong trào, thì càng cấp thiết phải có một tổ chức như thế và tổ chức ấy lại càng phải vững chắc” [14, pp. 158-159].

Người lãnh đạo không có khả năng tư duy lãnh đạo sẽ không thể gây dựng được ảnh hưởng, không thu hút được quần chúng, cũng có nghĩa mất vai trò lãnh đạo, chắc chắn không thể tạo ra các cam kết. Hoạt động lãnh đạo chỉ có thể thành công khi tạo ra các cam kết giữa người lãnh đạo với quần chúng, bởi quần chúng luôn muốn biết họ ủng hộ cho ai, ủng hộ cho vấn đề nào. V.I. Lênin cảnh báo: “Không ai có thể tiêu diệt được chúng ta ngoài những sai lầm của bản thân chúng ta [15, p. 311]. Tư duy đúng là cơ sở để hành động đúng, tư duy sai là nhận thức hành động sẽ thất bại, tư duy lãnh đạo đúng mới có khả năng hiện thực được hoạt động lãnh đạo, tạo sự tin tưởng cho quần chúng.

2.2. Thực trạng tư duy lãnh đạo của đội ngũ cán bộ lãnh đạo ở nước ta hiện nay

Đội ngũ cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược ở nước ta được tuyển chọn, bổ nhiệm vào các chức vụ lãnh đạo theo quy định chặt chẽ. Về lí luận chính trị, số cán bộ lãnh đạo có trình độ cử nhân và cao cấp lí luận chính trị tăng lên nhanh chóng trong thời gian vừa qua. Mặt khác, đội ngũ cán bộ lãnh đạo được cọ sát, tiếp xúc trực tiếp với các vấn đề của thực tiễn nên càng có điều kiện để trau dồi, tự bồi dưỡng tư duy lãnh đạo, có khả năng phát hiện vấn đề và đưa ra các giải pháp để giải quyết những vấn đề cụ thể, phong phú, phức tạp phù hợp với thực tiễn, của ngành và lĩnh vực mà bản thân đang phụ trách, từ đó đưa ra các quyết định lãnh đạo đúng đắn, kịp thời, chính xác, đáp ứng với yêu cầu thực tiễn lãnh đạo. Trước thực tế này, Đảng đã khẳng định “Cán bộ cấp chiến lược có bản lĩnh chính trị, kiên định chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, mục tiêu, lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, có tư duy đổi mới, có khả năng hoạch định đường lối, chính sách và lãnh đạo, chỉ đạo tổ chức thực hiện” [16]. Bên cạnh những điểm nổi trội về tư duy lãnh đạo của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, năng lực, trình độ tư duy lãnh đạo của một bộ phận cán bộ lãnh đạo còn những hạn chế:

Thứ nhất, tư duy lãnh đạo ở một bộ phận cán bộ còn nặng về tư duy kinh nghiệm, thiếu phương pháp tư duy biện chứng, tư duy khoa học, tư duy lí luận. Trong các cấp lãnh đạo đều có hiện tượng cán bộ lãnh đạo tầm nhìn không sát thực tế, cách phân tích, đánh giá vấn đề theo chủ quan, kinh nghiệm chủ nghĩa do không nắm bắt được những quy luật khách quan dẫn đến việc đặt ra những mục tiêu dài hạn không phù hợp [16, p. 91], do vậy dễ rơi vào lối tư duy nhiệm kỳ. Thực tế này làm những thách thức lãnh đạo vốn đã khó giải quyết nay lại càng khó giải quyết hơn khi đội ngũ cán bộ lãnh đạo không ngang tầm nhiệm vụ, thiếu năng lực trong hoạch định chiến lược cũng như tổ chức thực tiễn ở cơ quan, ở địa phương mà mình phụ trách, để đảm bảo sự an toàn, thực hiện chức trách lí bằng mệnh lệnh hành chính, những nội quy, quy chế đã có thay vì thực hiện sự chủ động đổi mới với nhiều khó khăn, tính phức tạp cao.

Thứ hai, trong hoạt động lãnh đạo còn lúng túng dẫn đến hiện tượng “tư duy nhiệm kỳ”, thậm chí có khuynh hướng “đơn giản hóa”, “tầm thường hóa” tư duy lí luận, vận dụng dập khuôn, máy móc những nguyên lí của chủ nghĩa Mác-Lênin, nặng bệnh “chủ quan duy ý chí”, xa rời thực tiễn và những quy luật khách quan, thiếu tính phê phán và tính chiến đấu. Trong chỉ đạo thực tiễn thiếu tính kịp thời, chậm phát hiện những vấn đề mới nảy sinh, thiếu dự báo xu hướng phát triển của xã hội, nên đưa ra tuyên bố về tầm nhìn chưa sát với thực tiễn hoặc đưa ra những tuyên bố có tính lí tưởng hóa, ra quyết định lãnh đạo chưa kịp thời hoặc mới ban hành đã phải hủy bỏ. Trước những vấn đề tuy đơn giản nhưng nóng nực, thậm chí do áp lực từ truyền thông, từ đó làm cho vấn đề trở nên phức tạp. Đảng đã chỉ ra thực trạng “Một số cán bộ lãnh đạo, quản lí, trong đó có cả cán bộ cấp chiến lược, thiếu gương mẫu, uy tín thấp, năng lực, phẩm chất chưa ngang tầm nhiệm vụ, quan liêu, xa dân, cá nhân chủ nghĩa, vướng vào tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, lợi ích nhóm” [16].

Thứ ba, một bộ phận cán bộ lãnh đạo còn hạn chế trong tổng kết, phân tích, đánh giá thực tiễn. Nghiên cứu của tác giả Đoàn Minh Huấn [17] đã chỉ ra 9 biểu hiện cơ bản: 1) Chủ quan duy ý chí, thoát ly điều kiện hiện thực, bất chấp quy luật khách quan; 2) trông chờ, ý lại, trì trệ, thụ động trước hoàn cảnh, không phát huy tính năng động của ý chí trong lãnh đạo, quản lí; 3) phiến diện khi nhìn nhận và giải quyết các vấn đề trong lãnh đạo, quản lí; 4) quan liêu, đại khái, không xuất phát từ điều kiện lịch sử - cụ thể trong nhận thức hoặc trong vận dụng lí luận vào thực tế; 5) nhìn nhận và giải quyết các vấn đề một cách biệt lập, không đặt chúng trong các mối quan hệ phổ biến; 6) xem xét và giải quyết các vấn đề trong trạng thái “tĩnh”, không đặt trong sự vận động và biến đổi; 7) giáo điều, thoát ly thực tiễn, lí luận suông; 8) kinh nghiệm chủ nghĩa, coi khinh lí luận; 9) phủ nhận sạch trơn di sản quá khứ và tư duy nhiệm kỳ. Tư duy nặng về cảm tính nên trong lãnh đạo triển khai đường lối, chủ trương, chính sách, nghị quyết của Đảng, pháp luật của Nhà nước vào cuộc sống áp dụng máy móc, không đánh giá đúng tình hình thực tiễn gây tổn kém về nguồn lực, hiệu quả lãnh đạo thấp. Văn kiện Đại hội XIII của Đảng đã chỉ ra “một bộ phận cán bộ, đảng viên bản lĩnh chính trị không vững vàng, suy thoái về tư tưởng chính trị, còn hoài nghi, mơ hồ về mục tiêu, lí tưởng của Đảng” [19].

Phương pháp làm việc theo kinh nghiệm “gấp đầu, làm đó”, “sai đâu sửa đó”, cách xử lí như vậy vừa chứng tỏ thiếu khả năng phân tích, đánh giá đúng đắn thực tiễn, vừa thiếu tư duy khoa học, tư duy lí luận, tư duy chiến lược.

2.3. Một số giải pháp rèn luyện tư duy lãnh đạo cho cán bộ lãnh đạo nước ta theo tư tưởng của V.I. Lênin

V.I. Lênin rất quan tâm đến công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, để xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo có đủ năng lực tư duy lãnh đạo. Trong bối cảnh hiện nay, bồi dưỡng tư duy lãnh đạo còn nhằm tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Do vậy, từ tư tưởng của Lênin trong lãnh đạo cách mạng ở Liên Xô đến vận dụng tư tưởng này vào quá trình lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam có thể kế thừa, vận dụng và phát triển một cách chọn lọc, sáng tạo cần quan tâm một số giải pháp sau:

Thứ nhất, tăng cường bồi dưỡng đồng thời tư duy chính trị, tư duy lí luận khoa học, gắn lí luận với thực tiễn và tư duy biện chứng cho đội ngũ cán bộ cấp chiến lược. Cán bộ cấp chiến lược được đào tạo rất cơ bản về chuyên môn, nhiều cán bộ lãnh đạo có trình độ trên đại học, về lí luận chính trị có trình độ cử nhân, cao cấp lí luận chính trị, đó là bước khởi đầu cho quá trình đào tạo, sau đào tạo và qua quá trình hoạt động thực tiễn, nhiều vấn đề mới nảy sinh, nhiều thách thức lãnh đạo mới xuất hiện cũng như tính chất của vấn đề ngày càng nan giải, việc bồi dưỡng tư duy chính trị, tư duy lí luận khoa học, gắn lí luận với thực tiễn và tư duy biện chứng cho cán bộ lãnh đạo là yêu cầu thiết yếu và cần được đặt ra thường xuyên. Theo sự phát triển của xã hội đặt ra yêu cầu bồi dưỡng tư duy hệ thống và tư duy phức hợp. Theo trình độ tư duy cần quan tâm bồi dưỡng tư duy lí luận; theo phương pháp tư duy cần bồi dưỡng tư duy biện chứng; theo trình độ khoa học cần bồi dưỡng tư duy khoa học hiện đại và theo tầm nhìn của trí tuệ cần bồi dưỡng tư duy chiến lược, cho nên cần tăng cường bồi dưỡng tư duy bậc cao cho đội ngũ cán bộ lãnh đạo.

Cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược ngay sau đào tạo chuyên môn, lí luận chính trị không phải ai cũng có đủ năng lực tư duy lãnh đạo để có thể chuyển hóa, vận dụng những kiến thức về chuyên môn, kiến thức lí luận chính trị đã học vào thực tiễn. Hình thành, rèn luyện tư duy lãnh đạo là nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên để người lãnh đạo thực hiện nhiệm vụ lãnh đạo, tư duy để lãnh đạo. Người lãnh đạo sâu sát với thực tiễn, có năng lực tư duy lãnh đạo thì việc nhận diện, dự báo những thách thức, tình huống lãnh đạo sẽ phản ánh đúng quy luật nhận thức và quy luật của hoạt động lãnh đạo.

Thứ hai, đổi mới nội dung bồi dưỡng tư duy lãnh đạo cho đội ngũ cán bộ lãnh đạo theo hướng phát triển năng lực thực tiễn. Văn kiện Đại hội XIII chỉ rõ cần chuyển mạnh quá trình

giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển năng lực thực tiễn. Để đáp ứng với bối cảnh mới của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 cần chủ động nâng cao năng lực, trình độ tư duy lãnh đạo của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, do vậy cần đổi mới nội dung đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng nội dung giáo dục hiện đại. Xây dựng, củng cố ở đội ngũ cán bộ lãnh đạo năng lực thực tiễn, tư duy sâu sắc, phát triển năng lực thực hành, năng lực xử lý tình huống nảy sinh trong thực tiễn hoạt động lãnh đạo. Chỉ như vậy chúng ta mới đủ năng lực để phân tích, đánh những thách thức của thực tiễn, kịp thời nhận diện các thách thức lãnh đạo. Cán bộ lãnh đạo được trang bị, bồi dưỡng nội dung tư duy lãnh đạo theo hướng cập nhật tình hình thực tiễn, sát với yêu cầu và nhiệm vụ lãnh đạo.

Thứ ba, đổi mới phương pháp, hình thức bồi dưỡng tư duy lãnh đạo, nhất là gắn tư duy lý luận với thực tiễn hoạt động lãnh đạo. Cùng với việc đổi mới nội dung tư duy lãnh đạo, cần đổi mới mạnh mẽ phương pháp và hình thức bồi dưỡng, chú trọng bồi dưỡng qua trải nghiệm thực tiễn, tìm hiểu thực tiễn, nâng cao năng lực thực hành, năng lực giải quyết tình huống thực tiễn. Linh hoạt trong việc cho phép cán bộ tự đăng ký thời gian bồi dưỡng, chương trình bồi dưỡng phù hợp với vị trí lãnh đạo để cán bộ có thể tự sắp xếp được thời gian, vừa giải quyết tốt công việc, vừa hoàn thành nhiệm vụ tham gia bồi dưỡng tư duy lãnh đạo. Tình huống lãnh đạo không cố định mà rất sống động, nên phương pháp bồi dưỡng cần hướng đến giúp cán bộ lãnh đạo chủ động, sáng tạo, linh hoạt trong cách thức ứng phó với thách thức lãnh đạo. Tư duy lãnh đạo không chỉ để thực hiện nhiệm vụ chuyên môn, mà còn phát triển tư duy chính trị, để mỗi cán bộ lãnh đạo luôn ý thức rõ ý thức rõ về những nội dung tự bồi dưỡng, rèn luyện. Linh hồn trong tư tưởng Lenin là phương pháp tư duy khoa học, có phương pháp tư duy đúng đắn cán bộ lãnh đạo sẽ có được phương pháp, nội dung và hình thức bồi dưỡng tư duy lãnh đạo phù hợp với yêu cầu, vị trí đảm nhiệm.

Thứ tư, tăng cường kiểm định, đánh giá chương trình cũng như kết quả sau bồi dưỡng gắn với việc sử dụng kết quả bồi dưỡng ở chương trình danh cho cán bộ dự nguồn cấp chiến lược. Chương trình bồi dưỡng dành cho cán bộ dự nguồn chuẩn bị cho các nhiệm kỳ đại hội XII, XIII trong thời gian vừa qua được chuẩn bị công phu, nội dung hiện đại, song cần có những kiểm chứng qua kết quả bồi dưỡng và kiểm chứng qua thực tiễn hoạt động lãnh đạo. Kết quả bồi dưỡng tư duy lãnh đạo phản ánh sâu sắc năng lực tư duy lãnh đạo trong quá trình giải quyết tình huống thực tiễn, đồng thời qua đó có cơ sở thực tiễn để đánh giá về nội dung, phương pháp, hình thức, nội dung bồi dưỡng. Do vậy, sau mỗi quá trình bồi dưỡng, kiểm định kết quả đào tạo, bồi dưỡng, làm căn cứ để sử dụng, đề bạt, bổ nhiệm, luân chuyển,... cần coi kết quả đào tạo, bồi dưỡng tư duy lãnh đạo là một tiêu chí quan trọng để thực hiện xây dựng đội ngũ cán bộ cấp chiến lược có bản lĩnh chính trị vững vàng, ngang tầm nhiệm vụ trong lãnh đạo cách mạng.

3. Kết luận

Tư duy lãnh đạo có nhiều biểu hiện, kiểu loại, bản thân nhà lãnh đạo không ngừng rèn luyện tư duy lãnh đạo, đó là yếu tố quan trọng thúc đẩy sự nghiệp đổi mới đất nước, để bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, cán bộ lãnh đạo kiên định với sự nghiệp chính trị, trở thành người phục vụ của nhân dân. Mỗi cán bộ lãnh đạo cần ý thức đúng đắn về năng lực tư duy lãnh đạo của bản thân, về bối cảnh lãnh đạo; các vấn đề, các thách thức lãnh đạo, đối tượng và phương thức lãnh đạo. Thiếu tư duy lãnh đạo sẽ khó có thể tạo ra các ảnh hưởng, các cam kết, khó có thể huy động lực lượng quần chúng, điều đó cũng có nghĩa người lãnh đạo mất vai trò lãnh đạo. Thiếu tư duy lãnh đạo hoạt động lãnh đạo không sâu sắc, thiếu phân tích kỹ lưỡng vấn đề lãnh đạo, thiếu sự nhạy cảm trong đánh giá bối cảnh lãnh đạo, đây là điểm yếu mà bản thân mỗi cán bộ lãnh đạo có thể suy thoái về nhân cách. Vì vậy, cần bồi dưỡng tư duy lãnh đạo, thay đổi mạnh mẽ nội dung bồi dưỡng, phương pháp, hình thức tổ chức bồi dưỡng và nhấn mạnh đến việc lấy kết quả bồi dưỡng làm tiêu chí để thực hiện công tác cán bộ, đã đến lúc không thể lấy kinh nghiệm thay thế cho khách quan.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Viện Ngôn ngữ học, 2003. *Từ điển tiếng Việt*. Nxb Đà Nẵng, Đà Nẵng.
- [2] Trần Văn Phòng, 2018. “Hội nhập quốc tế và yêu cầu về tư duy chiến lược của người lãnh đạo hiện nay”. *Tạp chí Lí luận chính trị*, số 10, tr.11-16.
- [3] Trần Thị Thanh Thủy, 2019. “Tư duy lãnh đạo: Quan niệm, cấu trúc và vai trò đối với quá trình lãnh đạo”. *Tạp chí quản lí nhà nước*, số 4. tr.14-18.
- [4] Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, 2018. *Giáo trình cao cấp lí luận chính trị Khoa học lãnh đạo*. Nxb Lí luận chính trị, Hà Nội.
- [5] V.I. Lênin, 1980. *Toàn tập, tập 41*. Nxb Tiến bộ, Mát xcova.
- [6] V.I. Lê-nin, 1977. *Toàn tập, tập 45*. Nxb Tiến bộ, Mát-xcơ-va.
- [7] V.I. Lê-nin, 1977. *Toàn tập, tập 33*. Nxb Tiến bộ, Mát-xcơ-va.
- [8] V.I. Lênin, 2006. *Toàn tập, tập 41*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [9] V.I. Lênin, 2006. *Toàn tập, tập 44*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [10] V.I. Lênin, 1981. *Toàn tập, tập 29*. Nxb Tiến bộ, Matxcova.
- [11] V.I. Lênin, 1980. *Toàn tập, tập 42*. Nxb Tiến bộ, Mát-xcơ-va.
- [12] V.I. Lênin, 1975. *Toàn tập, tập 6*. Nxb Tiến bộ, Matxcova.
- [13] V.I. Lênin, 1980. *Toàn tập, tập 44*. Nxb Tiến bộ, Mát xcova
- [14] V.I. Lênin, 1980. *Toàn tập, tập 6*. Nxb Tiến bộ, Mát xcova.
- [15] V.I. Lênin, 2006. *Toàn tập, tập 42*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [16] Ban Chấp hành Trung ương Đảng, 2018. “Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ”, Hà Nội.
- [17] Nguyễn Thị Hải Yến, 2019. *Nâng cao trình độ tư duy chiến lược cho đội ngũ cán bộ lãnh đạo ở nước ta hiện nay*. Luận án tiến sĩ triết học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội
- [18] Đoàn Minh Huấn, 2015. “Phòng ngừa, khắc phục những căn bệnh trong tư duy lãnh đạo, quản lí”. *Tạp chí Lí luận chính trị*, số 7, tr.22-27.
- [19] Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

ABSTRACT

Training leadership thinking for strategic leaders according to V.I. Lenin’s thought

Nguyen Hai Thanh* and Nguyen Thi Tuyet Mai

Leadership of Institution and Public Policy, Ho Chi Minh National Academy of Politics

The capacity of leadership thinking amongst a number of strategic leaders in our country still has certain limitations. The practice of leadership as well as orientations to 2030 and to 2045 with Vietnam being a developed country require leaders at all levels, especially at the strategic level, to develop their leadership thinking. Based on the instructions on leadership thinking according to Lenin's thought, the purpose of this study is to provide some guidelines with regard to training leadership thinking amongst strategic leaders for better performing their assigned roles, tasks, and responsibilities. The study mainly uses qualitative analysis methods with available data sources, from which to synthesize, generalize, then make judgments and propose measures to train leadership thinking. The research findings have shown Lenin's thoughts on leadership thinking, the current situation of leadership thinking of leaders, and on that basis, proposing solutions to train strategic leadership thinking.

Keywords: leadership thinking, Lenin's thought, practice leadership thinking, Lenin's Thoughts on Leadership.